

R. HR. 22
C.E. Bacau

AVOCATUL POPORULUI

REGISTRATURĂ GENERALĂ

INTRARE NR. 16541/2 DEC 2015

Nr. 62418/DSDRP din 25.11.2015

Domnului Victor CIORBEA

Avocatul Poporului

Str. Eugeniu Carada nr. 3, sector 3, București

Referitor la adresa dumneavoastră nr. 15240/09.11.2015

Stimată doamnă consilier,

Având în vedere Recomandarea emisă de către Avocatul Poporului către directorul Administrației Naționale a Penitenciarelor pentru luarea unor **măsuri legale în privința supravegherii și protecției corespunzătoare a minorilor, consilierii psihologice a acestora, în vederea scăderii nivelului de violență în unitatea de detenție, precum și pentru evaluarea gradului de vulnerabilitate cu ocazia repartizării în camerele de deținere a persoanelor custodiate**, vă comunicăm următoarele:

Minorii care execută o pedeapsă privativă de libertate în unitățile subordonate Administrației Naționale a Penitenciarelor reprezintă o categorie penală specială, intervenția recuperativă destinată acestora necesitând activități și metode de lucru specifice, integrate într-un demers recuperativ adaptat particularităților psihosomatice și nevoilor de dezvoltare personală.

Activitatea de recuperare socială și morală a minorilor se realizează în condițiile prioritizării intervenției, urmărindu-se reducerea vulnerabilităților și prevenirea recidivei.

Măsurile sau deciziile personalului referitoare la minori au în vedere respectul pentru drepturile acestora și prevalența aspectului educativ, astfel încât să fie menținută o stare psihofizică echilibrată, să fie stimulat respectul de sine, în vederea dezvoltării responsabilității și încurajării comportamentelor prosoziale.

Conform art. 157 din Legea nr. 254/2013 privind executarea pedepselor și a măsurilor privative de libertate dispuse de organele judiciare în cursul procesului penal, cu modificările și completările ulterioare: *După primirea în centru, persoanele internate se repartizează în secția pentru carantină și observare. Totodată, art. 149 alin. (3) precizează: Persoanele internate care execută măsura educativă în regim închis sunt cazate, de regulă, în comun, desfășoară activități de instruire școlară și formare profesională, educative, culturale, moral-religioase, de asistență psihologică și asistență socială specifică și prestează muncă în grupuri, în interiorul centrului, sub supraveghere. Repartizarea minorilor privați de libertate, pe camere și în colective de activitate, se face astfel încât să fie minimizată posibilitatea producerii incidentelor negative.*

Secția/camerele destinate cazării minorilor constituie cadrul specific în care sunt create premisele respectării și promovării drepturilor fiecărui adolescent, a garantării siguranței acestora, precum și locul exercitării influențelor educative, care au ca finalitate formarea/dezvoltarea comportamentelor dezirabile social și prevenirea terțiară a recidivei.

Imediat după depunerea minorilor în penitenciar, se realizează informarea acestora cu privire la specificul așezământului de detenție, într-un limbaj accesibil, fiind nominalizat, totodată, personalul responsabil în relație cu secția/camerele destinate minorilor.

În cazul minorilor identificați cu risc de vulnerabilizare, sunt intensificate măsurile de protecție, cunoaștere și monitorizare, cu întreprinderea operativă a măsurilor de izolare/separare de colectiv/victimă, în condițiile suspiciunii privind producerea unor incidente negative.

Ori de câte ori minorii acuză manifestări de vulnerabilitate, probleme de sănătate sau există semne de violență prezumtivă sau de autoagresiune, aceștia sunt prezentați neîntârziat la cabinetul medical și la psiholog.

Minorii care manifestă comportamente deviate sunt prezentați medicului psihiatru, la recomandarea medicului curant, în vederea stabilirii existenței unei posibile tulburări psihice și a măsurilor de întreținere și suport ce se impun. *Totodată, pentru toți minorii privați de libertate care au fost implicați în incidente agresive produse în spațiul de detenție este asigurat de urgență consultul medical (general sau, după caz, de specialitate).*

Cu privire la măsurile de siguranță care pot fi aplicate în penitenciar, în cazul deținuților vulnerabili, a martorilor vulnerabili și amenințați, se pot lua următoarele măsuri de protecție:

În cazul unui incident, agresorul este relocalat la o altă cameră de deținere și se consemnează în documentele operative:

- se fac mențiuni în documentele operative de pe secțiile de deținere și în cele cu privire la escortarea acestuia la diferite locații în afara penitenciarului;

- cazarea într-o altă cameră de deținere pentru eliminarea factorilor de risc. Cazarea în aceste spații se poate dispune de către directorul penitenciarului, pe motive de siguranță sau la cererea deținuților în cauză pe durata pentru care este necesară luarea acestei măsuri.

- stabilirea locurilor și a intervalului orar de desfășurarea activităților, a itinerariilor de deplasare, a persoanelor cu care intră în contact;

- desemnarea de personal cu experiență pentru pază, supraveghere, escortare, monitorizare și intervenție operațională;

- informarea în timp util a factorilor decizionali în vederea înlăturării potențialului pericol;

- verificarea operativă a tuturor sesizărilor deținuților sau ale membrilor familiilor acestora, precum și a unor terțe persoane cu privire la unele acte de violență exercitate de alte persoane asupra lor și luarea măsurilor legale;

În ceea ce privește derularea activităților de specialitate, facem următoarele precizări:

Luând în considerare insuficienta maturizare afectivă a delincventului minor, determinată de personalitatea slab conturată, complianța la influențele mediului extern, inconsecvența și absența unor modele stabile de raportare la varietatea de indivizi și situații cu care se confruntă, Administrația Națională a Penitenciarelor este preocupată de integritatea fizică, sănătatea și bunăstarea minorilor, în condițiile respectării interesului superior al copilului.

Administrația Națională a Penitenciarelor a gândit o **politică educațională și de asistență psihosocială** orientată, în principal, în următoarele direcții:

- **instruire școlară** – adresată tuturor minorilor, indiferent de vârstă și nivel de pregătire anterior executării măsurii educative privative de libertate, organizată în forma învățământului primar, gimnazial și liceal;
- **formarea profesională** – organizată sub forma școlilor/claselor de liceu cu profil tehnologic sau a cursurilor de calificare profesională, realizate în colaborare cu Ministrul Educației și Cercetării Științifice și Agențiile Județene de Ocupare a Forței de Muncă;

- **educație și cultură** – programe și activități destinate deprinderii unor abilități prosociale, informării și dezvoltării orizontului cultural al minorilor;
- **educație fizică și sport** – ca modalități utile de menținere a tonusului fizic și psihic și de petrecere a timpului liber;
- **asistență psihologică** – presupune atât evaluarea minorului și intervenția prin programe specializate de terapie individuală și de grup, ținute pe o anume problematică (risc de suicid, consum de substanțe etc.);
- **asistență socială** – presupune evaluarea specifică prin cunoașterea și înțelegerea istoriei sociale a minorului (familia de origine, dinamica familială, structura mediului social și economic), acordarea de consiliere socială, cu scopul îmbunătățirii relațiilor dintre membrii familiei și implicării acestora în procesul de reintegrare socială.

Activitățile directe cu minorii privați de libertate sunt desfășurate de către personal anume desemnat, în număr suficient, în selecția personalului ținându-se cont de aptitudinile psiho-pedagogice, abilitățile de relaționare și disponibilitatea de lucru cu această categorie populațională. Relațiile între personalul implicat și minori trebuie să fie fondate pe principii de educație și de dezvoltare personală.

Din cadrul structurii de reintegrare socială, specialistul desemnat în relația cu minorii privați de libertate reprezintă persoana de referință, responsabilă cu aplicarea unui tratament adecvat minorilor, conform particularităților acestora. Atribuțiile specialistului desemnat vizează:

- gestionarea eficientă a timpului petrecut în detenție de către minori;
- medierea comunicării dintre minori și administrația penitenciarului;
- sprijin în soluționarea problemelor cu care se confruntă minorii, pe perioada executării pedepsei;
- corectarea limbajului și a comportamentului minorilor, în vederea formării unei conduite corespunzătoare;
- respectarea, de către minorii custodiați, a regulamentului de ordine interioară și a programului zilnic;
- stimularea participării minorilor la activități cu caracter formativ și dezvoltarea responsabilității acestora în raport cu evoluția psihocomportamentală, pe timpul executării pedepsei.

Pe secțiile destinate minorilor se urmărește permanentizarea și specializarea personalului supraveghetor, în sensul cunoașterii caracteristicilor de vârstă ale minorilor, a identificării situațiilor cu potențial generator de conflict și a intervenției adecvate în cazul producerii acestora.

În situația producerii unor evenimente negative în rândul minorilor privați de libertate, coordonatorul structurii de reintegrare socială de la nivelul penitenciarului/centrului informează structura de specialitate din Administrația Națională a Penitenciarelor, cu privire la natura incidentului produs și măsurile care au fost întreprinse în consecința acestuia, din perspectiva educației și asistenței psihosociale specifice.

Cunoașterea fenomenelor din spațiul carceral, precum și dezvoltarea consecutivă a unor strategii, mecanisme, intervenții de specialitate validate științific reprezintă o prioritate pentru sistemul penitenciar, dată fiind necesitatea de a asigura sistemic activități și metode de lucru specifice, integrate în demersuri recuperative adaptate particularităților psihologice și nevoilor de dezvoltare personală ale beneficiarilor.

În aceste coordonate, menționăm că, începând cu anul 2014, a fost implementată, la nivel sistemic, **Strategia de reducere a comportamentelor agresive în mediul carceral**, abordată din perspectivă multidisciplinară: reintegrare socială, siguranța deținerii și regim penitenciar, medical, prevenirea criminalității și terorismului, ce include următoarele obiective, operaționalizate prin *Planul anual de implementare*:

I. **Elaborarea și implementarea unui sistem unitar de evaluare, care să permită comprehensiunea fenomenologiei comportamentelor agresive la nivel de sistem;**

II. **Elaborarea și implementarea unor politici transdisciplinare de abordare a comportamentelor autoagresive (cu accent pe riscul suicidal), precum și a comportamentelor heteroagresive (operaționalizate în funcție de regimurile de executare și profilul penitenciarului);**

III. **Completarea cadrului de reglementare a intervențiilor necesare gestionării eficiente și eficiente a fenomenologiei agresivității în mediul penitenciar, pentru asigurarea accesului persoanelor custodiate la demersuri îmbunătățite;**

IV. **Îmbunătățirea măsurilor de siguranță și promovarea securității fizice pentru deținuți, personal și alte persoane.**

Una dintre activitățile prioritare ale **Strategiei** a reprezentat-o activitatea de completare a **Ofertei standardizate** de programe și activități disponibile persoanelor custodiate cu intervenții revizuite sau, după caz, noi intervenții: *Manualul programului de ergoterapie, Programul Hobby - Modulul Plante și grădini, Programul de formare de deținuți de sprijin pentru persoanele aflate în impas existențial (transmis în unitățile penitenciare pentru pilotare, începând cu luna decembrie 2014).*

De asemenea, prin Decizia directorului general al A.N.P. nr. 631/2014, a fost aprobată aplicarea, în unitățile penitenciare, a îndrumarului *Manualul clinic al riscului de violență (comportamente auto-agresive, suicidare și heteroagresive).*

Totodată, aferent **Strategiei de reducere a comportamentelor agresive** au fost realizate următoarele demersuri specifice:

- **Vizite de monitorizare a modului de implementare a Strategiei de reducere a comportamentelor agresive în mediul penitenciar,**
- **Susținerea temelor specifice din cadrul cursurilor corespunzătoare Modulului III – Gestionarea incidentelor critice, în unitățile desemnate;**
- **Susținerea temelor specifice din cadrul cursurilor corespunzătoare Modulului I – Gestionarea incidentelor critice – Formarea abilităților de negociere;**
- **Efectuarea misiunilor de selecție a negociatorilor;**
- **Participare la Exercițiul de instruire prin simulare** desfășurat la centrul de instruire prin simulare (CISM) din cadrul UNAP.

În contextul intervențiilor recuperative, o prioritate reprezintă implicarea minorilor în programe de asistență psihologică generală și specifică – în special în **programe de intervenție destinate reducerii agresivității**. Pentru minorii identificați cu risc de abuz/victimizare (care au suferit de pe urma unor violențe fizice, psihice sau de ordin sexual) se asigură, în mod obligatoriu, cel puțin unul dintre serviciile de **consiliere individuală – psihologică, educațională, pe probleme sociale**, urmărindu-se prevenirea victimizării.

Evaluarea circumstanțelor care favorizează producerea comportamentului infracțional a relevat o incidență crescută a factorilor de ordin social, în cazul minorilor, motiv pentru care, în detenție au fost implementate programe prin care se urmărește: **pregătirea pentru liberare, formarea abilităților parentale, medierea relațiilor cu familia, prevenirea recidivei.**

Toți minorii privați de libertate beneficiază de asistență adecvată pentru pregătirea lor la întoarcerea în comunitate. Aceasta vizează **facilitarea revenirii în familie sau identificarea unor alternative de suport social** (ex.: familie substituit, locuință, loc de muncă, continuarea studiilor sau a formării profesionale etc.) și orientarea spre instituții publice/organizații neguvernamentale competente în materie de asistență socială și îngrijire medicală.

Administrația Națională a Penitenciarelor, acordă o importanță deosebită persoanelor private de libertate aparținând grupurilor vulnerabile, în sensul prioritizării

demersurilor recuperative în funcție de nevoile identificate. Astfel, asistența de specialitate este particularizată pentru fiecare caz în parte, specialiștii din unitățile penitenciare acționând în echipe multidisciplinare, în vederea acordării unei șanse reale la reintegrare socială.

Administrația Națională a Penitenciarelor folosește și acest prilej pentru a vă asigura de deplina sollicitudine în soluționarea tuturor aspectelor semnalate de persoanele private de libertate aflate în custodia unităților subordonate.

Cu deosebită considerație,

**Pentru comisar șef de penitenciare Cătălin Claudiu BEJAN
Director general al Administrației Naționale a Penitenciarelor, semnează**

**Comisar șef de penitenciare Marian STANCOVICI
Director general adjunct**

A handwritten signature in black ink, appearing to be "MS", is written over the printed name of the deputy director.